

# PROLETAREC

Glasiló Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—NO. 1007.

CHICAGO, ILL., 30. DECEMBRA (DECEMBER 30), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

## NOVOLETNI RAZGLED.

Letnica, sekunda v času, zaključuje svoj tik-tak in pričinja se ravno tak tik-tak.

Leto za letom enako.

Poleg drugih mer rabi človek tudi merilo za čas. Taka mera je leto, razdeljeno v mesece, tedne in dneve, in dnevi v ure, te pa v minute in sekunde.

Ob zaključku leta se zaključujejo knjige korporacij, proračuni držav, popisuje se to in ono, novi direktorji in odborniki vzamejo mesta starih, in vsi, ki kaj štejejo in kaj imajo, se pečajo z letnimi poročili.

Leto 1926 je doseglo višek prosperitete, pravi dnevno časopisje. Kajpada, v Zedinjenih državah. Drugod je baje ni. Samo ta dežela je osrečena z njo. Jeklarski trust razdeli v obliki dividend nad \$200,000,000. 40% dividende — to je že nekaj!

Oljni trust in vse druge velike korporacije imajo dobičke, ki se štejejo v milijonih.

Vse je zadovoljno, poroča časopisje. Delavstvo, ki v Ameriki noče nič slišati o socializmu, je zadovoljno in ljubi deželo ter njene ustanove.

Isti listi: Vlic dobrim srcem je bilo na božič mnogo družin gladnih. Dogodili so se samomori obupancev, ker niso mogli vpričo veselja drugih prenesti svoje mizerije. Požari v bornih stanovanjih. Pomankanje v tisočeri družinah. Stavka v Passaicu. Ropi. Petintrideset ropov na sveti večer v Chicagu. Več roparskih umorov. Drzni ropi na zlatarske trgovine, na banke in vlake. Poštni promet straži vojaštvo. In kje se godi vse to? V Zedinjenih državah, ki so v tem letu dosegle višek prosperitete. Čemu potem toliko mizerije, toliko ropov in umorov, toliko stražarjev — čemu potem oborožene čete pri poštnih pošiljativah?

Staro leto sporoča novemu:

Kitajska po dolgem času osvaja samo sebe za Kitajsko in njeno ljudstvo. Kantonske čete zmagujejo. Sun Jat Sen, ki je zgradil za kitajsko ljudstvo socialistično stranko, prikrojena za potrebe Kitajcev, doživlja svoj sen — rešitev Kitajske izpod nadvlade tujih imperialističnih

sil. A borba je še dolga. Kitajska je ogromna, in predno ozdravi, bo šla še skozi marsikakšno krizo. A eno je gotovo: Pokazala je svetu in tistim svojim lordom ki jo prodajajo, da zna tudi kitajsko ljudstvo ceniti svobodo.

Rusija ni več tak vprašaj kakor je bila. Gotovi zakoni narekujejo Kitajski njena pota. Narekujejo jih Rusiji in Veliki Britaniji. In vsemu svetu.

Centralno ameriška republika Nikaragva želi sama odločati o svoji usodi. Wall Street ne soglaša s to njeno željo. Zato ji je določil predsednika Diaza, katerega prebivalstvo ne mara. Izvolilo je svojega ter ga postavilo na vlado. To je bila "revolucija". Dva dni pred božičem so se izkreale z ameriških bojnih ladij čete pomorščakov, da vzpostavijo red in mir ter varujejo ameriške interese ter življenja ameriških in drugih državljanov v Nikaragvi.

Liberalna vlada, katero so odstavile ameriške čete po navodilu ameriške vlade, je bila izraz ljudstva v Nikaragvi. Ni pa bila izraz volje Wall Streeta, kakor ni mehiška vlada. To, kar počne ameriški kapitalizem v centralni in južni Ameriki, na Filipinskem otočju in v Mehiki, je sramota za to republiko. Izkreava svoje čete v imenu "reda in mira" kjerkoli so v "nevarnosti" takozvani "ameriški interesi". V Nikaragvi je bila liberalna vlada pripravljena protektirati življenja Amerikancev, ni pa se hotela udinjati za deklo ameriškem kapitalizmu. Za ta greh jo je odstavila ameriška mornarica, in ameriško ljudstvo molči. Vse je tako spretno urejeno: razporoke, poročila o umorih, škandal v baseballu, božič, potem boksanja itd. Nikaragva pa je v neciviliziranem pasu . . . In ameriška življenja so v nevarnosti. Prihiteli so pomorščaki, zvezdnata zastava je plapolala nad njimi, in jih rešili. Ploskanje v gledališčih. Vse je tako lepo, tako silno — velika je moč naše zastave.

Japonska je izgubila cesarja. Umrli je eden in takoj nastopil drugi. Ta ki je umrl že dolgo ni vladal. Bil je slaboumen, toda vzlic temu cesar. Japonska vladarska hiša je baje najstarejša na svetu. Sega v dobo pred Kristusom. V



svojem rodovniku beleži nad 50 cesarjev. Ko je zadnji umiral, je vladala po vsi Japonski velika napetost, vzlic temu, da je bil slaboumen in že dolgo ni vladal. A bil je cesar, in cesar na Japonskem pomeni toliko in več, kot je pomenil nekoč v Nemčiji, Rusiji, Avstro-Ogrski, Angliji in vseh drugih starih monarhijah. Zavladal je novi, in pokopali so prejšnjega. Pogreb stane poldrug milijon dolarjev, kar je lepa vsota celo za pogreb japonskega cesarja.

Jugoslavija ima ministersko krizo. Uzunoviču se je posrečilo sestaviti novo vlado. V nji so trije generali in diši po diktaturi rumunske sorte. Slovenci, Hrvati in Srbi še niso en narod. Fašistična Italija se poželjivo ozira na vse strani, in paži, da objame pred vsem Jugoslavijo, ki ne prija njenim imperialističnim nakanam.

Število moštva v armadah je večje kot pred pričetkom svetovne vojne. Izdatki za armade in mornarice tvorijo glavno postavko v proračunih večine dežel.

Socialistične stranke zmagujejo v vseh industrialnih deželah. Udušene so le v gospodarsko nerazvitih. Žal, da je socialistična stranka šibka razun v gospodarsko nerazvitih deželah tudi v Zedinjenih državah, kjer bi bila tako silno potrebna, ne samo radi interesov te dežele, ampak radi interesov vsega sveta. Ameriško ljudstvo politično spi. A se bo prebudilo, in s tem uverjenjem stopamo ameriški socialisti v novo leto.

\*\*\*

## Frank L. Smith.

Frank L. Smith je bil dne 2. novembra izvoljen za zveznega senatorja v Illinoisu. Smith je "progresiven" republikanec in pred primarnimi volitvami so ga indorsirali razni progresivni listi ter vodilni odborniki Illinois State Federation of Labor. Vsi so poveljevali njegov rekord, njegovo ljubezen do ljudstva, dokler ni prišlo na dan, da je potrošil Samuel Insul v agitaciji za Smithovo izvolitev okrog sto tisoč dolarjev, in poleg njega približno toliko več drugih kapitalistov.

Smith je kar naenkrat prenehal biti progresivec in "delavske voditelje" je postalo sram. Ljudstvo pa je Smitha vseeno izvolilo.

V senatu pravijo, da mu bodo odrekli sedež, kadar pride.

Naši slovenski "progresivci" se iz tega slučaja lahko tudi nekaj nauče.

\*\*\*

Zanimiv del "Proletarca" so dopisi. Pristopite v krog naših dopisnikov ter sotrudnikov tudi vi.

## Odmevi na odmeve v Clevelandu.

Anton Garden.

(Nadaljevanje.)

"Enakopravnost" se je v opravičevanje "svojih priporočil" zarekla med drugim, da se naslanjajo na politično ideologijo Albert F. Coylea, Peter Wittta, Oswald G. Villarda in senatorja Norrisa.

V primeri s prvima je bilo v zadnjem članku dokazano, da dosega "progresivizem" "Enakopravnosti" le 6% v kvantitativnem smislu. Ali v kvalitativnem smislu njenih ostalih kandidatov, s katerimi sem se bavil v prvih dveh in nekoliko tudi v predzadnjem članku, pade njen progresivizem na ničlo.

Kaj bi rekla o njeni politični ideologiji Villard in senator Norris, napravi človek, ki skozi več let zasleduje njuno uporno politično življenje in pozna njune etične principe, lahko precej dobre in logične zaključke. Dejstvo, da je v zadnji kampanji agitiral Norris za Wilsona proti velekorupcionistu republikancu Vare-u v Pennsylvaniji in v prid katerega je "E." prinašala tekom primarnih volitev velike oglase, ga pokazuje v luči njegove progresivnosti; to je popolna antiteza, direktno nasprotstvo ideologije in etike, zapopadene v "naših priporočilih". Skrivati se za hrbet poštenjaka in borca kakor je senator Norris, z ramenom, da opere breznačelno in umazano politiko, katero je razgalila v svojih "priporočilih" in s tem direktno in indirektno zagovarjala karakterje svojih kandidatov, ni samo nepošteno, pač pa vredno tudi obsojanja. Ako vzamemo za merilo, da je progresivec človek s pošteno preteklostjo, prepojen s principi socialne etike ter odprto v boju s kapitalistično korupcijo da je on človek ki ne nasprotuje v zakonodajah socialnim zakonom ampak se zanje bori, tedaj so "naša priporočila" v "E." popolna negacija progresivizma kakršnega zastopa senator Norris in tisti njegovi kolegi, ki so skupno z njim v energičnem, vztrajnem boju proti diktaturi finančnega Wall Streeta, neglede, h kateri stranki se nominalno prištevajo. Uverjen sem, da če bi bila politična situacija v prošli volilni kampanji v Ohiju enaka oni v Pennsylvaniji, bi senator Norris, ako bi mu dopuščal čas, odprto nastopil proti nekaterim kandidatom, katere je priporočila "Enakopravnost" v izvolitev.

Isto kar se lahko reče o Norrisu velja tudi za revijo "Nation" in njenemu uredniku Villardu. "E." z dne 20. nov. je skušala napeljati vodo na svoj mlin s pomočjo "Nationa". Naj omenim da tukaj ni vprašanje ako se naj smatra socialistično stranko za "tretjo" stranko ali ne; kdor bi resno trdil da je, bi bil slep ali fanatičen, in ravno zato ker vodilni socialisti razu-



mejo položaj, so pred več leti zaključili da se pridružijo valu progresivcev v Konferenci za progresivno politično akcijo, ki je tedaj tvorila jedro za veliko "tretjo" stranko. Pred leti je Mr. Villard spisal knjigo "Newspapers and Newspapermen", v kateri razgalja in biča kapitalistično etiko ameriškega žurnalizma kot ga je bičal še malokateri pisatelj. Ako bi urednik "E." to knjigo pazno prečital kakor tudi članke v "Nationu" ki slikajo ameriški kapitalistični žurnalizem v najjasnejših barvah, bi bil pri opravičevanju" svojih "priporočil" s pomočjo lista ki ga urejuje Villard najbrž veliko opreznjši. Tako pa se je neprevidno oprl ob "Nation" in se skrnil za njegov prestiž — češ — mi delamo isto kot Nation in vsi drugi priznani ameriški progresivci. Umevno je, da je s to potezo napravil na povprečnega čitatelja "E." precej dober efekt, in urednik si je lahko veselo mel roke — češ, pa sem jih "ugnal"! Da napravi efekt še popolnejši, je citiral iz "Nationa" sledeče:

"For the present the hope of political progress in America continues to lie in the independent Senators of Republican faith, headed by the veteran George A. Norris of Nebraska, who again shows his high-minded patriotism by campaigning in Pennsylvania against Congressman Vare, the candidate of his own Party... Meanwhile, this election emphasizes anew the need of an honest and able third party, for lack of which our whole political life languishes."

Ako bi se mi zdelo potrebno, bi samo na podlagi tega citata izpodbil zadnjo unčo tal izpod urednika "Enakopravnosti", in dokazal, kar je že dokazano, da predstavljajo "naša priporočila" v clevelandskem slovenskem dnevniku v najboljšem slučaju progresivizem le na koncu repa. Naj tu mimogrede omenim, da govori Nation v tem citatu samo o neodvisnih senatorjih republikanske pripadnosti; "priporočila" dnevnika "E." pa so vključevala skoro same demokrate, nadalje republikanca Fred Kohlerja, clevelandskega "vzornega" šerifa in varuha njegovega žepa, katerega je odebelil na račun želodcev kaznjencev okrajne ječe, in poleg tega še enega republikanca, ter sodruga Jauha, ker je slednji Slovenec.

Če bi "E." hotela resnično dobiti kako zaslombo v "Nationu" za svoje stališče v ameriški politiki, bi MORALA NAVESTI IZ NJEGA CITIZE, s katerimi bi dokazala, da zastopa Nation enako stališče kakor "E." v svojih priporočilih. Ali takih citatov ne bi MOGLA priobčiti, ker jih v Nationu NI. Zato pa je njen način zatekanja pod krilo Nationa le lovljenje z rokami po zraku in metanje peska v oči politično nezavedni masi. Ob enem je "E." s svojim tolmačenjem predstavila "Nation" v nepravi luči.

"Nation" ni STRANKARSKA politična revija, namreč, ona ni strankarska v smislu "naših priporočil". Na ta način "strankarski" kot so bila priporočila v "E." so le gotovi "progre-

sivni" dnevnik, kateri se dobe v vsakem večjem mestu v Ameriki. Vzlic temu da smatra list "Nation" newyorškega guvernerja "Al" Smitha za nekakšno politično "luč", ga v prošli kampanji ni indorsiral in logično ne agitiral zanj. Čemu? Najbrž radi tega ne, ker je ob priliki predsedniških volitev l. 1924 pisal: "Mi smo v končani kampanji požgali vse politične mostove za sabo." Progresivcem je svetoval, da store isto in se definitivno odločijo za ustanovitev tretje stranke. Pretekla kampanja dokazuje, da se je "Nation" držal tega načela. Kaj bo storil v bodoče, ni vprašanje te razprave.

Dobro, toda kaj pa Ameriška delavska federacija (American Federation of Labor)? Mar ni ona delavska organizacija? Ali je njena taktika v politiki, ki je podobna oni kakršno je zavzela "E." v prošlih volitvah protidelavska? Če sme A. D. F. indorsirati demokratske in republikanske kandidate pod firmo "delavskih prijateljev", in ostati delavska organizacija, čemu naj se ta privilegij odreče listu kakor je "E."?

O A. D. F. in njeni politični taktiki ter o drugem s tem v zvezi bom pisal v prihodnjem članku.

(Dalje prihodnjšč.)

\*\*\*

## Socialisti na Finskem in Litvinskem.

V mali, od Poljske obglodani Litvinski, so se polastili vlade z nasilno akcijo klerikalci, ki so strmoglavili prejšnjo socialistično vlado. Klerikalci opravičujejo svoj korak, da je deželi pretila nevarnost komunističnega puča. Oni so torej rešili svet s svojo "revolucijo". Litvinska je zaostala agrikulturna dežela. Njeno ljudstvo je zelo obubožano. Je pod komando duhovščine. Vzlic temu klerikalci kot stranka niso imeli večine. Poslužili so se sile in prišli na vlado. Njihov program ne bo izkopal dežele iz krize in ne utrdil njihovega režima.

V Finski, ki je v primeri z Litvinsko ne le večja ampak tudi kulturnejša in gospodarsko veliko bolj razvita, so dobili vlado socialisti. To premembo je zamolčalo skoro vse ameriško kapitalistično časopisje in tudi evropsko rajše — molči. Povratek Finske k socialistični vladi, katero je po ruski revoluciji l. 1917-18 strmoglavila domača buržvazija s pomočjo nemške armade, da pomaga finskemu ljudstvu do boljše stabilnosti in sigurnosti, dokazuje, da se socialističnih strank in socialistične misli z bajoneti in vislicami ne more uničiti. To bo prej ali slej spoznal tudi klerikalizem na Litvinskem.

\*\*\*

Agitirajte za razširjenje "Proletarca".



## “DIVJI PLAMENI”.

*Uvod k Seliškarjevemu romanu “Divji plameni”, ki prične izhajati v Proletarcu s prvo številko v januarju.*

**T**ONE SELIŠKAR je čitateljem “Proletarca” znan pesnik in pisatelj. Marsikdo je nabavil zbirko njegovih pesmi, ki je izšla pod imenom “TRBOVLJE”. Kdor je še ni, jo dobi v knjigarni tega lista. Tone Seliškar je s svojimi pesnitvami in novelami že več let zasto-



TONE SELIŠKAR.

pan v prvomajskih izdajah “Proletarca” ter v “Ameriškem družinskem koledarju”. V letniku 1927, ki je do tega datuma dosegel že večino naših čitateljev, ima Tone Seliškar krasno socialno novelo “ŽOGA”. V letniku 1926 je imel povest dekleta, ki je imela velike upe in nade, a vse so se porušile in zgorele v veliki bolesti. Saj se spominjate “DUŠE V PLAMENIH”, ki jo je čital vsakdo kdor je dobil v roke Ameriški dru-

žinski koledar” l. 1926. “Žoga” bo istotako ugajala vsem, katerim je za dobro čtivo.

Enako mogočne so njegove pesmi, ki jih je objavil v prvomajskih številkah tega lista in v raznih letnikih “Ameriškega družinskega koledarja”. Npr., “Jaz in rudar”, ki je priobčena v letniku 1927, “Premišljevanje” in vse druge, ki ste jih imeli priliko čitati.

S prvo številko v januarju prične v Proletarcu izhajati socialni roman “Divji plameni”, ki ga je spisal Tone Seliškar ter ga odstopil za objavo “Proletarcu”. “Proletarec” je priobčil že razne izvirne povesti. Vsi se še spominjate obeh Angelo Cerkvnikovih povesti, — “Mariška” in “Skozi meglo”. Čitatelji so za obe ves čas izhajanja ohranili veliko zanimanje. Žal, da nam jih radi gmotnih težkoč ni mogoče izdati v knjigi.

Nič manjše ne bo zanimanje za roman “Divji plameni”.

Veliko dobrih povesti ima nezanimiv začetek. “Divji plameni” pa so izjema v tem, da so zanimivi od vsega začetka. Malo je dobrih povesti, katerim bi povprečen čitatelj sledil s tolikšnim zanimanjem in pozornostjo, kakor boste tej, in pri tem pomnite, da “Divji plameni” niso kak šund, kak “kolportajni roman”, ampak LITERARNO delo, zajeto iz socialnega življenja iz vojne in povojne dobe.

Tone Seliškar prihaja iz nove generacije slovenskih pisateljev. Po poklicu je učitelj. Kakor vsakemu izmed tistih slovenskih pisateljev, ki nimajo nikake gmotne opore, tako je na življenjski poti Toneta Seliškarja bilo posutega že mnogo trnja, dasi je mlad po letih. Razume človeka in razvozljava življenje v svojih povestih in svojih pesmih.

“Proletarec” si šteje v čast, da more priobčiti Seliškarjev največji roman, “Divji plameni”, ki bo gotovo dobil priznanje, da je eno izmed najboljših večjih slovenskih literarnih del, kar jih je izšlo v povojni dobi.

### 50,000 novih članov.

Socialistična stranka v Nemčiji je v agitacijskem tednu, ki ga je imela novembra 1926, dobila 50,000 novih članov, razpečala več sto tisoč izvodov raznih knjig ter dobila svojim listom tisoče novih naročnikov. V Nemčiji znajo te reči boljše kakor ameriški delavci.

### Volitve na Danskem.

Socialistični glasovi pri zadnjih volitvah v državni zbor na Danskem so se zelo pomnožili, v zvezi temu je stranka izgubila dva mandata. V prejšnji jih je imela 55, sedaj jih ima 53. Socialisti so imeli vlado dalj časa v svojih rokah, toda ker v zbornici niso imeli večine, je bilo njihovo legislativno delo ovirano.



## Ameriški slovenski umetniki in mi.

Sempatam se dogoditi, da se kak ameriški Slovencec dvigne malo višje, da se otrese ideologije "krampa in lopate" ter "nekaj" postane. In tedaj, če se odloči da se še giblje med nami, ga gledamo večinoma s pogledom zavisti kajti on po naših mislih ne dela, ker "živi" ne da bi delal v fabriki ali majni. Ljudsko pravilo je bilo in je v veliki meri še vedno v veljavi: Glej, pa se je "izkopal, da mu ni treba" *delat.*"

Ameriški Slovenci niso vsi revni. Ni je nasebljene, ki ne bi imela premožnih "rojakov". Imovina nekaterih sega preko sto tisočakov, takih, ki imajo deset do petdeset tisoč "orlov" pa je že precejšnja legija. Največ je seveda takih, ki svoje izdatke komaj komaj krijejo z dohodki, in to so naši industrialni delavci, proletarci.

Imamo nekaj bankirjev in precej napol-bankirjev, trgovcev in celo par veletrgovcev.

Imamo mnogo mojstrov, ki imajo svoje delavnice, in imamo celo nekaj tovarnarjev. Najbolj se seveda postavimo z "butlegerji". Pred par leti je umrl v Calumetu slovenski milijonar, ki je delal in živel med Slovenci, govoril slovensko in tudi bil Slovenec po rodu. A "za narod" ni napravil niti pike. Jaz ne poznam niti enega premožnega rojaka, ki bi res kaj napravil "za narod". Poznam pa jih mnogo, ki se ustijo "za narod", in vse njihovo blebetanje je zapopadeno v zabavljanju proti slovenskim socialistom v Ameriki, katere sovražijo kakor kužno bolezen.

Vse, kar so ameriški Slovenci do danes zgradili koristnega za narod, je 99% delo zavednih delavcev, katere se prišteva v "narodnih" krogih med "protinarnodnjake" in celo med sovražnike naroda.

SNPJ, npr. je organizacija, katero so gradili v prvi vrsti "protinarnodnjaki", in baš ta organizacija je storila največ za narod. Tega dejstva ne more zanikati noben besedni narodnjak, kajti drugačnih med ameriški Slovenci sploh ni.

Med literarnimi delavci, ki se uveljavljajo med ameriškim svetom, je Louis Adamic. Prevedel je v angleščino Cankarjevega "Hlapca Jerneja" in z velikim trudom dobil založnika. Da ga je dobil, pravi Adamic sam — gre zasluga socialističnemu pisatelju Upton Sinclairju in knjigarni "Vanguard Press". In koliko je ameriško slovensko narodnjaštvo storilo, da pomaga razširiti Cankarjevega "Hlapca Jerneja" v angleškem prevodu med ljudstvo? NIČ!

Pred dobrim tednom je pod avspicijo SNPJ. razstavil svoje slike v Jednotini dvorani v Chicagu slo-

venski ameriški slikar Gregor Perušek. V umetniških krogih v Ameriki je poznan pod imenom Harvey Gregory Prusheck. Podpisuje se tudi Prusheck.

Razstava njegovih slik je bila otvorjena 20. decembra in zaključena 26. decembra.

Razstavil je nad petdeset slik. Kdo je Perušek, je lahko čital vsakdo v opisih, ki jih je priobčeval A. K. v dnevniku "Prosveta". Ko je prišel v Ameriko, je delal, kakor razun malih odstotkov vsak naš rojak, z lopato in krampom, in v "prostem času" študiral slikarstvo kot samouk. Povzpel se je tako daleč, da se je v krogih ameriških slikarjev splošno uveljavil, in uveljavil bi se še bolj, če bi bil on slučajno sin kakega večjega naroda.

"Po kaj pa hodi med Slovence", je rekel nekdo, in morda jih je precej, ki mu v mislih sekundirajo. Da, po kaj? Če kdo, ima do tega vprašanja Perušek sam najbolj pravico? Po kaj? Mar zato, da bo čul zabavljice, in to od ljudi, ki so najbolj "narodni", ki se trkajo na narodna prsa, a ne dajo za nobeno narodno stvar niti centa, nikar šele nikel!

A je vendar prišel. Ni se silil, a ker so tudi med nami dobri in pametni ljudje ki razumejo da so talenti v ponos naroda kateremu pripadajo (naš narod tu in preko luže navadno svoje prizna šele tedaj kadar poginejo lakote, — potem zbira sredstva, da se jim vzdica spominske plošče), so ga pridobili, da je razstavil svoja dela v dvorani SNPJ.



Peruškov dom in delavnica.

Nad petdeset slik je obesil po stenah. Nekatere, ali boljše, mnoge izmed njih so videle že marsikakšno razstavo, in stotine listov je pisalo o njih.

Mislim da se ne motim, ako rečem, da imajo največ zasluge da je ta razstava uspela boljše kot smo pričakovali (vsaj jaz) Vincenc Cankar, Andrew Kopal in Jacob Zupančič. Precej pomoči je dal tudi Frank Kovačič. Z živahno reklamo, katero je največ oskrbel A. Kopal, se je privabilo v dvorano SNPJ. tekem celega časa razstave kakih sedem sto ljudi. Ako jih je bilo več — me veseli.

Perušek ni premožen. Le tisti slikarji, ki dobe že v življenju dovolj velik sloves, da postane zahteva po njihovih slikah splošna, so premožni, a takih ni mnogo. Razun tega je dobro tudi za umetnika, da ima kolikor toliko trgoveškega duha. Perušek ga nima, in to je pač njegova škoda. On — pravi sam — sovraži komercializem v umetnosti. Rajše strada, kot da bi slikal po navodilih trgoveškega slikanja — za trg.

Zato je revež in živi revno. Ima nekaj prijateljev med premožnejšimi krogi, ki mu pomagajo. Umevno je, da niso Slovenci.

Slike na razstavi v dvorani SNPJ. so bile naprodaj. Ni računai, da bo kakšno prodal, najbrž, ker pozna "naše ljudi". Ker nima sredstev, je pripravljali



odbor določil, da se da ena slika "na srečke". Prodalo naj bi se toliko števil, da se pokrijejo NJEGOVI stroški.

Dogodilo pa se je čudo, da se je razprodalo tudi nekaj slik. Perušek ve, da tisti naši ljudje ki pojmujejo umetnost večinoma nimajo denarja, tisti ki ga imajo, ga pa vsekakor nimajo za lepe slike in sploh ne za umetnost. Do danes še nismo imeli med nami mecena, ki bi dal kako večjo vsoto za kakršnokoli narodno ustanovo. V tem oziru smo Slovenci izjema. In ker je temu tako, je med nami odvisno vse od tiste peščice rojakov, ki dela nesebično na polju prosvete, ovirana pa je največ vsled pomankanja gmotnih sredstev in pa vsled sabotaze "narodnih duš".

Še par besed o klerikalcih. Ti so dvojna ničla, v kolikor se tiče prosvetnega in kulturnega delovanja med ameriškimi Slovenci. Umetnosti ne razumejo v nobeni obliki. Intelektualcev ne cenijo, in jih ne bi cenili tudi če se bi dali križati "za narod". Sposobni



Perušekova slika v oljnih barvah: "Pozimi".

so poljubljati roke župnikov, korarjem in škofom, kadar slučajno kdo pride mednje.

Toliko, da ne bo med njimi nepotrebnega spogledavanja.

Rekel sem, da se je na tej razstavi razprodalo celo nekaj slik. Če bi bili mi res napredni narod in bi si znali pridobiti umetnika — in s tem pomagati njemu in sebi — bi pokupili vse. Tako pa —

Napreden človek, ki gre enkrat na leto k maši in zabavlja proti socialistom, gleda tako in vpraša: Koliko stane? "Petdeset dolarjev," nima dvrne tisti ki jih razkazuje. "Hm, v štoru dobim lepšo za pet dolarjev." In gre naprej. Marsikateri ima denar, lepo hišo in lepe slike bi se podale njegovemu stanu. A mesto lepih slik vise po stenah koledarji in slike po dolarju, ki jih je kupil v "štoru". SNPJ. je vzela sliko "Moč narave". Na neki razstavi je bila cenjena \$2,000. Kritiki so v listih precej pisali o nji. Perušek je to sliko Jednoti poklonil, in mogoče bo tudi Jednota njemu nekaj poklonila zanjo. Dosedaj, kolikor mi je znano, tega še ni storila. Izmed čikaških organizacij je bil kljub št. 1 edini, ki je kupil sliko, za katero je dal, ne vem ali 50 ali \$60. Ime slike je "Solnčni zahod". In vzeli so jih sledeči posamezniki: Andrew Miško, "Zima", \$60; Albina Logar, "Na peščeninah", \$18; Joško Oven, "Zima", \$18; Mary Oven, "Stari plot", \$25; Andrew Kopal, "Kompozicija", \$30; Anton Černič iz Kenoshe, "In Fontana, Wis.", \$12; Angeline Tich, "Sanje" in "Prvi sneg", \$25; Frank Omaben, "V sencih", \$6; John Olip, "Jesenski dan" in "Solnčni zahod", \$16; Fred A. Vider, "Pri jezuru", \$10; John Thaler, "Solnce in senca", \$7; Jakob Zupančič, "Na

vrhu hriba", \$10; Frank Stonich, "Na vrtu", \$10. Skupaj torej \$301. To so večinoma manjše slike.

Umetnik, ki je slike razstavil, je bil iznenaden. Ni pričakoval, da jih prodajo toliko. Na srečke je bila zadeta slika št. 28, "Ob studencu". Dobila jo je Angeline Tich, ki je poklonila potem v fond za pokritje stroškov \$10. Frank S. Tauchar je dobil na dobitke drugo sliko ("Planjave"), in je poklonil \$5. Za srečke skupno s tema prispevkoma se je dobilo nekaj nad sto dolarjev. Skupni dohodki so torej malo nad \$400, in najbrž bo dala nekaj tudi SNPJ. za sliko, ki jo je prejela. Podatke o prodanih slikah mi je dal na željo Jakob Zupančič, za kar se mu zahvalim.

Toliko, kar se tiče gospodarske strani. V nedeljo 26. decembra je bil zaključni dan razstave. Popoldne je bilo v dvorani okrog 200 ljudi, med njimi precej naše mladine, združena v društvu Pioneer. Govorili so V. Cainkar, predsednik SNPJ., Joško Oven in H. G. Perušek. Tistim ki so prišli, ni bilo žal. Onim, ki jih ni bilo, pa je lahko, kajti take prilike so med nami redke.

Opisal sem to razstavo ne kot kritik slik, ampak kot opazovalec nas-in naših umetnikov. Zame tu ni vprašanje, kaj misli ta ali oni kritik o Peruškovih umotvorih, ampak zanima me le, v koliko smo mi sposobni osvojiti zase ljudi, ki so naši, pa jih niti ne poznamo — niti toliko ne, kot jih poznajo drugi. — F. Z.



## Ali se Nemčija oborožuje?

Iz bivših zavezniških dežel, posebno iz Poljske in Francije prihajajo poročila, da se Nemčija tajno oborožuje, da načeljujejo njeni deželni brambi odkriti monarhisti, da ima skrite velike zaloge municije, in da se mladino vzgaja v duhu militarizma.

Precej tega je res. Nemčija, ki je bila pod kajzerizmom strogo militaristična država, se ni mogla povsem otresti tisočernih energičnih oficirjev, ki sanjajo o povratku silne Nemčije, katera so se bale celo najmočnejše države.

Radi delovanja monarhistov v nemški republikanski brambi so socialisti pred par tedni vrgli vlado, ker ne nastopi dovolj ostro proti monarhističnim zarotnikom.

Tudi je res, da so se v Nemčiji po vojni pojavile številne organizacije, ki imajo vojaško vežbanje. Naprimer, turnerji, ki se liki slovanskemu sokolstvu vežbajo v telovadbi in disciplini, — a ti so bili že pred vojno. Je tudi mnogo drugih. Neko poročilo iz Pariza, datirano z dne 26. decembra, pravi, da tvori članstvo nemških napol, oziroma tajno militarističnih organizacij, 4,753,000 mož.

Morda, a najbrž ne, kajti ne more se smatrati vsako telovadno organizacijo za militaristično. A vzeti je treba v poštev tudi dejstvo, da Nemčija kot celota se ne navdušuje za vojno. Nemško ljudstvo ve, koliko je prestalo, in ve, da ne mara več takega trpljenja. Vojne torej ne mara. Drugo vprašanje je, kako se ji v očigled militarističnih hujskanj izogniti.



## IVAN MOLEK: NOVOLETNA RESOLUCIJA.

ENO DEJANJE.

**Kraus**, bankir.  
**Milan**, njegov sin.  
**Bimbo**, njegov prijatelj.  
**Zora**, njegova služkinja.

Salon v Krausovi hiši. Vrata v sredi in na levi.  
Bogata oprema.

Starega leta večer v Ameriki.

**Kraus** (sedi leno v naslonjaču zamišljen in vsak čas mahne z roko, kakor da otepa muhe).

**Bimbo** (pride v sredi; vede se domače). Dober večer, prijatelj! Radoveden sem, zakaj si me vabil, naj te obiščem nocoj. Ali je res kaj važnega, ali je samo resolucija, da se odpoveš "highballu" v novem letu in potrebuješ mojega nasveta?

**Kraus**. Da, resolucija, toda "highball" bomo še pili, prijatelj. Pusti šale. Stvar je resna. Zadeva je družinska in bizniška, oboje. Gre za mojega sina Milana. Fant je nekaj svojeglaven odkar je bil na univerzi. Zanima se za ženske in boljševike in po glavi mu rojijo misli, zato sem sklenil, da ga ozdravim. Tudi jaz sem imel svoje bolezni, ko sem bil mlad. Iz lastne skušnje pa vem, da žrebca najprej ukrotiš, če ga uprežeš. Najboljše zdravilo je odgovornost. Milana torej oženimo in postavimo na lastne noge. To je moja resolucija.

**Bimbo**. Aaa! In kaj imam jaz opraviti pri tem?

**Kraus**. Ti mi boš pomagal, če si moj prijatelj.

**Zora** (z leve in izroči Krausu škatlo). Smotke, ki ste jih naročili, mr. Kraus (Odide.)

**Kraus**. Že dobro! (Namigne za njo, vzame smotko in ponudi škatlo Bimbotu.)

**Bimbo**. To je tvoja dekla. (Oba zapalita smotki).

**Kraus**. Da, dekla. Zapazil sem zadnje čase, da se Milan nekaj smuka okrog nje za mojim hrbtom. To sicer ni nič. Ne zamerim fantu, ker vem kaj je mladost, nočem pa, da bi si deklina zaradi tega kaj domišljevala. Ako hoče fanta, naj ga ima, ampak išče naj ga med svojimi ljudmi zunaj na cesti —

**Bimbo**. Ne razumem. Kaj ima dekla opraviti s tvojim načrtom?

**Kraus**. Prav nič, dragi moj Bimbo, omenjam samo, kar sem prej rekel, da se fant podi za ženskami in moja dekla je ena. Sicer je neumnost in — dosti je o tem. Govoriva rajši o businessu. Včeraj si mi pravil, da bi rad kupil bankrotirano Burbankovo tovarno.

**Bimbo** (živahno). Res je! Toda manjka mi gotovine za nekaj časa. Saj veš, imam vse investirano in likvidacije so zdaj bolj težke. Kupčija bi bila imenitna. Zakaj ti ne kupiš, ki imaš denarja kot vode?

**Kraus**. Sem mislil pa sem se premislil. Ampak moj načrt je: pojdiva v kompanijo. Dam ti noto za tvoj delež, moj delež pa prepisem na sina. Tovarno predelamo, uvedemo nov sistem, delavce malo navijemo, pa bo dobro nosila. Kaj praviš?

**Bimbo**. Dober načrt. Toda, ali se zaneseš na Milana?

**Kraus**. Prepusti meni! Kompanjon bom pravzaprav jaz. Glavno je, da bo fant zaposlen in da ima skrb ter odgovornost.

**Bimbo**. Potem je stvar in redu.

**Kraus**. All right. Podrobnosti izgotovimo kasneje. To je prvi del resolucije; zdaj pride drugi. Kakšno pa

je razmerje, dragi moj Bimbo, med mojim sinom in tvojo hčerko Dalico?

**Bimbo** (začuden). Jaz ne vem o nobenem razmerju, dragi moj Kraus. Ali veš ti? Toliko vem, da včasih govorita skupaj. Morda je kaj za mojim hrbtom. Ne vem kaj misliš. Mene bi zelo veselilo —

**Kraus**. To je tisto! To je, kar bi tudi mene veselilo. Enkrat jo je hvalil, da je Dalica izvrstno dekle — in to je že nekaj. Ali bi bil ti zadovoljen? Bi bila tvoja hči zadovoljna?

**Bimbo**. Na vsak način bi bil jaz zadovoljen in ne vem zakaj bi ne bila ona.

**Zora** (z leve prinese plošček s pijačo in postavi na mizico). Naročili ste, mr. Kraus. (Odide.)

**Kraus**. Že dobro! (Natoči.) All right! Ako smo vsi trije zadovoljni, ne vem zakaj bi ne bil še Milan. Tako je najlepše! Vsi bomo ena družina! Kri in srca za businessom! Na zdravje bodoči družini v novem letu! (Pijeta.)

**Milan** (v sredi; židane volje). Dober večer, oče! O, dober večer, mr. Bimbo! Ha, kako je veselo nocoj! Vse nori, celo mesto hoče utoniti v rajanju. (Sede.)

**Kraus**. Tako je prav. Bodimo še mi veseli! No, Milane, ali imaš kakšno resolucijo?

**Milan**. Je že izdelana in podpisana!

**Kraus**. That's right! Imeniten dečko! Pij, zapali!

**Milan** (vzame smotko, toda odkloni kozarček.) Hvala, pil ne bom. Ali veste, oče, kaj sem sklenil? Oženim se! — To je moja resolucija.

**Kraus in Bimbo**. Bravo!

**Milan**. In samsvoj postanem! To je druga resolucija.

**Kraus in Bimbo** (se pomenljivo spogledata).

**Kraus**. Tako je prav, sine!

**Bimbo**. Čestitam! — Zdaj pa lahko grem, ne? DOME ME ČAKAJO. Vsi imajo resolucije!

**Kraus**. Seveda, seveda — toda na jasnem še nisem (gleda Milana) — kako je s tvojo ženitvijo. Ali si dobro izbral?

**Milan** (veselo). Najboljše!

**Bimbo**. Jaz torej grem. Saj ni treba, da bi si nocoj vse povedali. Glavno je, da je vse prav.

**Milan**. To je glavno! — Vse je prav, vse je O. K.!

**Zora** (z leve). Želite še česa, gospodje?

**Milan**. Mr. Bimbo želi lahko noč.

**Zora**. Lahko noč, mr. Bimbo!

**Kraus**. Počakaj, Bimbo! Spremim te do vrat — in še nekaj, še nekaj ti moram povedati. (Naglo odideta.)

**Milan**. Tudi ti počakaj, Zora!

**Zora**. Oh, Milan! Jaz nekaj slutim . . .

**Milan**. Jaz pa ne samo slutim — jaz vem.

**Zora**. Zdi se mi, da ne delam prav . . .

**Milan**. Tut, tut, tut! Bom pa jaz vse prav naredil. . . Saj mi verjameš, Zora, saj mi verjameš, da nisem princ!

**Zora**. Verjamem.

**Milan**. Kaj je torej tvoja resolucija?

**Zora**. Najrajši bi šla proč.

**Milan**. Saj pojdeš — in še prav kmalu in tako gotovo kakor je danes zadnji dan v letu. Zora! Če ostanem še nekaj časa tukaj, zasovražim očeta; tega pa ne bi rad. Zato sem sklenil, da odidem. Nocoj izve vse. . . Nocoj udari strela v njegovo, Mamonu prodano dušo! Kaj stori, mi je vseeno; jaz vem kaj imam jaz storiti. Oče dolži moje prijatelje in profesorje na univerzi, da so me "spri-dil", ne ve pa, da je navadna dekla lahko najboljša učiteljica.

**Zora**. Oh, Milan, ne pretiravaj!

**Milan**. Še premalo sem rekel. Zora! Ti čudovita ženska, kako sem ti hvaležen, ker si prinesla luč v mojo



temo... Ti moja učiteljica in voditeljica! Rajši vidim tvoje oči, Zora, tvoje pošteno lice, rajši te imam kakor očeta in njegovo banko in vse banke na svetu, Zora! (Jo objame in poljubi). Toda ne izgubljava časa, ki je kratek. Midva, Zora, ne smeva izgubiti niti ene ure več. Čas beži, Zora!

**Zora.** Ali res misliš?

**Milan** (plane k nji). Menda me nimaš za otroka! Ali misliš, da se v tem resnem trenutku šalim? Ti omahuješ, Zora? Tvoje srce se plaši?

**Zora.** Ne! — Ne plašim se. Zato se bojim.

**Milan.** Če me ljubiš, me ne imej za slabiča. Rajši sem mrtev kakor slab in omahljiv. Ker pa sem živ, kot me vidiš, bo moja resolucija jutri zjutraj dejstvo. Pojdi, Zora, in poveži svojo culo! Jaz medtem povežem svojo.

**Zora.** Oh, Milan!

**Milan** (jo nalahko rine). Le pojdi! Odslej sem jaz tvoj učitelj in voditelj. (Zora na levo. Milan hoče k vratom v sredi, ki se pa naglo odpro.)

**Kraus in Bimbo** (se vrmeta).

**Kraus.** Z mr. Bimbotom sva dokončala, da se še nocoj domenimo, Milan.

**Milan.** All right. Pa se domenimo in dokončajmo!... S starim letom naj gredo vse skrivnosti.

**Bimbo.** Bully?

**Kraus.** Ti si sam sklenil, da se oženiš in postaviš na lastne noge.

**Milan.** Oženim se in bom samsvoj človek!

**Bimbo.** Amen!

**Kraus.** Kot tvoj oče, ki je vedno skrbel za tvoje zdravje in srečo, ti naznanjam, da je tvoja samostojnost že preskrbljena. Vse je že v redu, samo tebe čaka, da sedeš in vzameš v roke.

**Milan** (radovedno). Kaj ste mi preskrbeli?

**Kraus.** Moja beseda je zlato. Saj me poznaš.

**Bimbo.** Sijajna bodočnost — —

**Kraus** (dvigne dlan). Bom jaz govoril. Torej Milan, v enem tednu boš samsvoj gospod tovarnar. How's that?

**Milan.** Imenitno!

**Kraus.** Burbankova tovarna ti je znana.

**Milan.** Tista, ki je propadla?

**Kraus.** Tista je zdaj tvoja.

**Milan.** Hvala lepa, oče! Ne maram jaz nobene tovarne, najmanj pa Burbankove! Ali veste, da je bil Burbankov bankrot postavna sleparija, ki je odjedla malim delničarjem, posebno pa še delavcem na izgubljeni mezdi več tisoč dolarjev?

**Kraus** (mrzlo). Kaj to nas briga?

**Milan.** Mene pa briga!

**Kraus.** Kaj tebe brigajo mali delničarji in delavci?

**Milan.** Brigajo me, ker sem človek in čutim človeško!

**Kraus** (zraste). Človek!... Kaj misliš s tem? -Mar nisem jaz človek, mar ni mr. Bimbo?

**Milan.** Vi ste najprej bankir in potem človek, jaz pa sem človek pred vsem drugim. To mislim, in zato obsojam vsako sleparstvo in roparstvo, postavno kakor nepostavno.

**Kraus.** Aha, spet govoriš kakor boljševik! Prokleta univerza! Prokleto tvoje študiranje! — (Mehkejšje). Človek moj dragi, ti torej nočeš samostojnosti! Saj si rekel, da hočeš biti samsvoj! Kako, kam vendar pojdeš? Kakšna pa je tvoje resolucija? Kako more biti človek samsvoj gospodar brez kapitala?

**Milan.** Človek lahko! Bankir ne more biti! Jaz imam kapital, oče! Imam zdrave roke, možgane, da morem samostojno misliti, in dragoceno spoznanje. To je moj kapital, ki ga cenim nad vse Rockefellerjeve milijone.

Razumite vendar enkrat, vsi, da jaz nisem noben princ. Vi vedno nastopate kot nekak kralj, toda jaz nisem in nočem biti princ. Rodil sem se človek in to sem. Tudi vi se niste rodili bankir!

**Kraus.** Pusti to neumno blebetanje! Moj Bog, kak blebeteč! In ti govoriš o samostojnosti in ženitvi?

**Milan** (mirno). Tako je.

**Kraus.** Katera pa je tako neumna, da bi tebe vzela? Takega osla! Ali misliš, da je Dalica tako bedasta?

**Milan.** Dalica? — Dalica? Hm... (Pogleda za hip Bimbota.) Mhm, haha! Vi ste mi torej tudi ženo preskrbeli?

**Kraus.** Ti nisi snubil Dalice?

**Milan.** Čigavo Dalico?

**Kraus.** Miss Dalico Bimbotovo?

**Milan.** Oprostite, mr. Bimbo, kaj pa to pomeni?

**Bimbo.** Jaz — jaz — ne vem. Mr. Kraus — —

**Kraus.** Katero pa misliš poročiti?

**Milan.** Vsak trenotek vam jo predstavim. (Odpre na levi.) Zora! Zora! Pojdi sem!

**Kraus.** Kaj pa to pomeni? Kaj ima naša dekla tu opraviti?

**Milan.** Rekel sem, da vam predstavim nevesto.

**Kraus** (strmeče, se prime za čelo in se opoteče). Sin, ali si ob pamet? To je največja neumnost!

**Milan.** Ako je to neumnost, tedaj so vsi pametni ljudje neumni.

**Kraus.** Neumnost! Ti si znorel! — Dekla, dekla... Jaz pa soliden mož, vse mesto me pozna, pol dežele čita moje ime — in ti vzameš navadno deklo iz capinskih krogov? Fant, ali se hočeš izključiti iz naših krogov?

**Milan.** Poročim se s pošteno in pri meni najbolj čislano gospodično, deklo Zoro, čeprav ni iz bankirskih krogov!... (Sede, vzame smotko zažge in mirno puha.)

**Kraus.** Ti torej ne spadaš več v naše kroge.

**Milan.** K vragu z vašimi krogi!

**Bimbo.** Ne, ne, za božjo voljo!...

**Kraus** (divje). Razdedim te! (Udari s pestjo po mizi.) Razdedim te! (Pograbi taco s steklenko in kozarci vred in zažene ob tla; istočasno pride Zora, napravljena za odhod, ki zakriči in obstane pri vratih.) Jaz ti pokažem, kdo sem!

**Bimbo.** Ne, ne, za božjo voljo!...

**Milan.** Pokazali ste, da ste surovina! — (Vstane.) Zora, midva zdaj greva.

**Kraus** (prevrne stol). Nikamor ne gresta!

**Bimbo.** Slab fant! Nisem mislil tega —

**Milan.** Oprostite, mr. Bimbo, toda odprto vam povem, da ste velika šleva!

**Kraus** (plane proti Zori). Kaj si pa naredila z mojim sinom, ti — ti!

**Milan** (skoči za njim). Roko proč! Samo z menoj imate opraviti, ne z njo!

**Kraus** (omahne in pade ves potrj v naslanjač). Taka je resolucija!... Jaz soliden mož... bankir... vse me pozna — moj sin pa —

**Milan.** Socialist!

**Kraus.** Socialist? S-o-ci-alist?

**Milan.** Evo članske knjižice! Drugače ni moglo biti, oče. Jaz nisem bil rojen za bankirja in izkoriščevalca... Ostanem človek. Kadar se umirate in spoznate, kakšno krivico mi delate, bom spet z vami govoril kot sin. Da ste mi zdravi! (Mu poda roko, ki jo Kraus mehanično vzame.)

**Zora** (stopi h Krausu). Oprostite mi, mr. Kraus! Verjamite mi, da vam želim vse najboljše. Zdravi! (Mu stisne roko.)

**Milan in Zora** odideta.



(Ura bije dvanajst. Kraus in Bimbo pogledata na uro in se spogledata in topo gledata drug v drugega.)

**Bimbo.** Polnoč! Novo leto! Srečno novo leto, Kraus!

**Kraus.** Eh, vrag vzemi še tebe!

(Zastor.)

\*\*\*

### ALI VERUJETE V BOGA?

SHEBOYGAN, WIS. — Gotova skupina je v ameriškem časopisu objavila število vprašanj, ki se nanašajo na vero. V vsakem mestu v Ameriki si je izbrala en list, v katerem je dan za dnev objavljala vedno ena in ista vprašanja. Vsakdo, ki je hotel glasovati, jih je izrezal, označil na kuponu svoje opazke, in jih poslal listu.

Ta vprašanja je v Sheboyganu pričeval list "Press". Rezultat, ki ga je objavil v izdaji z dne 13. decembra, je sledeči:

	Da	Ne
Ali verujete v Boga? .....	136	13
Ali verujete v neumrjčnost? .....	134	15
Ali verujete, da je molitev sredstvo, ki posreduje med vami in Bogom? .....	135	14
Ali verujete, da je bil Jezus božje bitje kot noben drug človek? .....	135	13
Ali verujete, da je sveto pismo božje razodetje kakor nobena druga knjiga?.....	131	18
Ali ste aktiven član kake cerkvene občine?.....	131	19
Ali redno zahajate v cerkev k službi božji?.....	129	21
Ali bi želeli, da bi vaši otroci bili odgojeni v kraju kjer ni nobene cerkve?.....	15	135
Ali opravljate skupne molitve v hiši? .....	95	51
Ali ste bili odgojeni v pobožni družini? .....	137	11
Ali pošiljate svoje otroke v farne (cerkvene) šole? .....	90	31
Ali mislite, da je vera v eni ali drugi formi potrebna v življenju posameznika in občine? .....	138	11

Vsa ta vprašanja tega lista v Sheboyganu pomenijo v prvi vrsti agitacijo za cerkev, v drugi vrsti pa sploh nič ne pomenijo. 150 glasov je zelo malo pa naj bodo tu ali tam. Izmed teh ki so glasovali jih pravi 90, da pošiljajo svoje otroke v verske šole. To znači, da so se glasovanja udeležili v prvi vrsti tisti ki so hoteli "pokazati" svojo vero. Nekje sem čital, da so v Chicagu verni ljudje na povelje duhovnov sistematično kupovali list v katerem so bila ta vprašanja, in če je posameznik kupil sto listov (štalo ga je samo \$2), je lahko stokrat glasoval "za Jezusa" in proti "Antikristu".

Svet se še ne podira, potresov ni, advent je pri kraju, in kmalu se prične predpust. Če imate čas in vas veseli, se pripravite v maskare. — *Opazovalec razmer.*

\*\*\*

### ZABAVNI VEČER KLUBA J. S. Z. V NOKOMISU, ILL.

Klub št. 128 JSZ. v Nokomisu, Ill., priredi dne 31. decembra na Silvestrov večer zabavo, ki se bo vršila pri Lukas Hribarju.

Vabimo vse, ki hočejo prebiti prehod iz starega v novo leto med rojaki in prijatelji v veseli družbi. Slovenci in Hrvati so vabljeni, da pridejo v čimvečjem številu na Silvestrov večer k Hribarju, kjer boimo vsi zbrani skupaj in vas pričakovali.

*Pripravljalni odbor.*

## Ob zaključku razstave Peruškovih slik.

V nedeljo je bil zaključni dan kratke razstave slik slovensko-ameriškega umetnika Harvey Gregory Peruškega v dvorani SNPJ. Popoldne je bil tudi kratek program, katerega se je udeležilo par sto oseb. Najzanimivejše iz programa je bil govor Peruškega samega, ki je v angleščini podal nekoliko mnenj umetnika. Udeleženci so z največjim zanimanjem sledili njegove-



HARVEY GREGORY PERUSHECK

mu lahko umljivo izvajanju, katero je marsikomu pomagalo do boljšega pojmovanja slik.

Takih govorov kot je bil Peruškegov, pri nas še nismo slišali, kot tudi take razstave še nismo imeli. Perušek se je predvsem zahvalil Slovenski narodni podporni jednoti, katere odbor je omogočil to razstavo. Rekel je: "Vsi veste, da bi ta razstava ne bila mogoča, če bi ne bilo SNPJ. in če bi ne bilo njenih odbornikov, ki so se zanjo zavzeli. Vesel sem tega, kajti s to razstavo se mi je spolnila želja, pokazati, kar imam, svojim rojakom."

Glede razumevanja slik se je Perušek izrazil tako, da je vsakdo lahko umel, kako krute skušnje je umetnik že moral imeti v teku svoje karijere: "Gotovo ne boste vsi razumeli življenja in krvi, katero sem podal svojim slikam. Toda delal sem iskreno in podal samo to, kar sem čutil in čutim, ne kar bi mi mogoče kdo narekoval. V velikih umetniških salonih in galerijah se zbirajo učeni komercialni ljudje in razsojajo razstavljenih dela; dolgo časa ugibajo in skušajo podati odločitev. Pa pride priprost človek, delavec brez šol, se ustavi pred sliko in jo občuduje, ker na nji vidi to, kar čuti v sebi."

Govor ni bil dolg. Govornik tudi ni rabil fraz za opevanje prave umetnosti, temveč je povedal samo to, kar je čutil in vedel, da bo vsak razumel.

Nekoliko besed je glede razstave povedal tudi predsednik SNPJ. Vincent Cankar in za njim Joško Oven. Skušal je podati nekoliko zgodovine o svetovni in naši slovenski umetnosti. Zelo je podcenjeval umetnost iz renesančne dobe, zlasti pa sodobnike Mihaelangela, nemske in francoske umetnike, ki so bili ustanovitelji moderne. Duererja, ki je položil temelj bujno cveteli umetnosti, ni omenil, dasiravno je ta mož imel največ zaslug v zgodovini umetnosti ter tudi najsilnejši vpliv na umetnike vsega sveta. Mo-



dernega El. Greca, impresionista iz 17. stoletja, ni omenil. Toda to ni glavno, kajti vsakdo ima lahko svojo sodbo. Neumestno je pa našim priprostim ljudem, ki sprejmejo takorekoč vse za resnico, govoriti, da Slovenci pred Šubici in Jakopičem nismo imeli umetnikov. Dejstvo je, da smo jih imeli, večje in med svetom priznane.

Razstava je vzlic svoji kratki dobi povoljno izpadla. Kar je jako važno je to, da se je med Slovenci v Chicagu in deloma tudi po sosednjih naselbinah vzbudilo zanimanje. Vse dni so jo večalimanj posečali, si ogledovali slike in si izmenjavali mnenja v dvorani. Par znamenitih slik je prodanih in med temi tudi najznamenitejša "Moč Narave", katero je kupila SNPJ. sama. Zelo dobro je, da je slika prišla v roke organizacije ter bo lep okras dvorani in obenem na ogled publiki, česar bi v slučaju, da bi kak posameznik kupil sliko, ne bilo.

Prodana je mala, karakteristična "Kompozicija", katere fotografija je bila pred dnevi priobčena v Prosveti. Prodanih je tudi pet zimskih slik, "Stara ograja" ter skupina manjših slik v oljnih in vodnih barvah. Upati je, da ta uspeh opogumi umetnika in da bo vsaj delno odplačilo za njegova dela, da bo lahko nadaljeval svoje ustvarjajoče delo.

Razstava, katero namerava Perušek imeti v Clevelandu v mesecu februarju, bo tudi bogata. Želeti je, da bi tudi tam imel vsaj tolik uspeh. — K.

\*\*\*

## DOPISI.

### PRESEDNIK "SAVE" NJENIM PRIJATELJEM.

CHICAGO, ILL. — O prvem koncertu "Save", od kar je pridružena klubu št. 1, ki se je vršil dne 5. decembra, so se kritiki zelo povoljno izrazili. Bil je rezultat skupne volje pevcev in pevk zbora ter članstva kluba št. 1 ter vseh prijateljev zbora, ki so na kakršenkoli način pomagali, da je bil dosežen tako velik moralni in gmotni uspeh.

Štejem si v dolžnost zahvaliti se vsem tem. Priznanje gre pevcem in pevkam, ki so prihajali redno k vaju, katere so se večkrat vršile brez oporekanja pozno v noč. S tem so pokazali razumevanje, da je za dober koncert potreben izvežban pevski zbor. Zanašamo se na vas, da ostanete še v nadalje tako vztrajni in da boste s tem izpopolnjevali sebe v petju in s tem zbor kot celoto. S skupno voljo bomo v stanju dvigniti "Savo" do višine kakršne še ni dosegel noben slovenski pevski zbor v Ameriki.

Ne bi bilo pravilno, če ne bi izrekel priznanja in zahvale zborovemu pevovodji Arno M. Hessu, prvič za skladbe, ki jih je uglasbil za naš mešan zbor, dalje za njegovo resno zanimanje pomagati "Savi", da se razvije v čim popolnejši pevski zbor.

Sestri Frances in Alice Artach, ki sta se odzvali našemu vabilu za sodelovanje, sta istotako vredni priznanja in zahvale.

Igrokaz s petjem "Večer pri kljekaricah" je veliko pripomogel k celotnemu uspehu. Zahvala gre igralskemu osebju in posebno avtorju in režiserju igre Andreju Kobalu ter Mary Ovnovi, ki je sodelovala.

Wisers & Sons Piano Company, 2100 S. Kedzie Ave., nam je posodila brezplačno "Baby Grand" glasovir, kar je storila iz prijaznosti do zbora. Naj velja

naša zahvala tudi njej, rojakom pa jo priporočamo v patroniziranje.

Brez občinstva ne bi uspela nobena naša priredba. Ker je napolnilo dvorano SNPJ. na dan našega koncerta kolikor je bilo prostora v nji, je čisto pravilno, da tudi njemu izrečem zahvalo. Pokazalo je, da ljubi slovensko pesem, in da je pripravljeno odzvati se, ako pričakuje da bo koncert dober. Nismo ga prevarali in ga ne bomo v bodoče. Hvala mu za dosedanjo naklonjenost in upamo, da nam jo ohrani tudi v prihodnje.

Zbor "Sava" je na decemberskem koncertu izvršil kar je obljubil. Sedaj se pripravlja za prihodnji koncert, ki bo prirejen enkrat spomladi. Potrudili se bomo, da bo prekosil zadnjega, kajti naše pravilo je, da brez izpopolnjevanja ni življenja.

Frank Alesh, predsednik.

### SLAVNOST DVAJSETLETNICE DRUŠTVA "V BOJ" ŠT. 53, S. N. P. J.

Dvajset let je že od tega.

V našem javnem življenju je divjala takrat ljuta borba med temo in svetlobo. Napredno slovensko delavstvo je poseglo v monopol podpornih organizacij, katerega je imela do ustanovitve SNPJ. duhovščina in nihče drugi. SNPJ. je bila organizacija napredne misli. Osvojila si je za svoj smoter ideale, ki so ji dajali pečat napredne delavske organizacije.

Klerikalizem je besnel. Duhovščina je hujskala. Treba je bilo boja.

V tem boju se je ustanovilo društvo "V BOJ", ki je dobilo v SNPJ. št. 53. Ime pokazuje, da se je zavedalo svoje naloge.

V Clevelandu in takrat še samostojnem Collinwoodu je bila istotako trnjeva pot za vsakogar, ki se je lotil boja proti temi. Edino socialistično prepojeni delavci so imeli pogum, da so se postavili v bran in pričeli končno z ofenzivo, katere rezultat je, da je danes SNPJ. najjačja in največja slovenska podporna organizacija. Društvo "V Boj" ni brez zaslug pri delu za prebujenje slovenskega delavstva.

V nedeljo dne 9. januarja bo imelo slavnost dvajsetletnice. In to, da se bo vršila v komaj otvorenem Slovenskem delavskem domu, jo bo napravilo še važnejšo. Za ta dom je društvo "V Boj" veliko pripomoglo in je ponosno na svoj kos dela.

Program slavnosti bo zelo obširen. Kot govornik nastopita Matt Petrovich in Jože Zavertnik.

"Slava v boju" je pesem, katero je spisal za to priliko Ivan Molek. Deklamirana bo na tej slavnosti. Spored je sledeči:

- 1.) Pozdravni govor, predsednik društva.
- 2.) Živa slika, z deklamacijo "Slava v boju," spisal I. Molek, deklamira I. Coff.
- 3.) Marseljeza, igra Ivanušev orkester.
- 4.) Nastop govornikov; M. Petrovič in J. Zavertnik.
- 5.) "Poet and Peasant", overtura, igra Ivanušev orkester.

(Deset minut odmora.)

- 6.) "Veseli pastir", mešan zbor "Zarja".
- 7.) "Leži, leži ravno polje" (J. Ivanush), kvartet, sestre Česnikove.
- 8.) Charleston Dance, Miss A. Bukovnik.
- 9.) Serenada, moški zbor "Jadran".
- 10.) Romanca (dr. Ipavec), Miss M. Grill (alt solo).
- 11.) "Oj dekle kaj tajiš" (A. L. Maresh), valček; "Pod našimi okni", L. Vitek, koračnica. Proizvajajo: F. Barbič ml., Miss N. Somrak, harmonike, A.



Havlina, gosli, J. Miklavčič, banjo, A. Mrvar ml., glasovir.

- 12.) "Svoboda", moški zbor "Zarja".
- 13.) Second Mazurka in B. Flat (Godard), Miss I. Kalan, glasovir.
- 14.) "Planinarica" (Kogoj), sestri Oblak, duet.
- 15.) Opomin k petju", mešan zbor "Jadran".
- 16.) Midnight Waltz, J. Sodja, banjo solo.
- 17.) "Naše gore" (Foester), mešana zbor "Jadran" in "Zarja".

Po programu prosta zabava in ples. Igral bo v gornji dvorani Ivanušev orkester, v spodnji pa F. Barbič ml.-Havlina-Miklavčič trio.

Vstopnina na slavnost in potem na plesno zabavo 50c.

J. F., član društva "V Boj".

### SHOD DRUŠTEV S. N. P. J. IN SOCIALISTIČNEGA KLUBA V CLEVELANDU.

Dne 7. januarja ob 7:30 zvečer se vrši velik javen shod v Slovenskem narodnem domu, St. Clair Ave. in Addison Rd., katerega prirede društva S.N.P.J. in socialistični klub št. 27 JSZ. Izmed društev ki sklicujejo ta shod so "Naprej", "Vodnikov venec", "Cleveland", "Comrade" in "Napredne Slovenke". Glavni govornik bo Jože Zavertnik, urednik 'Prosvete', pionir in graditelj slovenskega delavskega gibanja v Ameriki. On bo govoril o S.N.P.J. in njenem širšem pomenu za slovensko delavstvo. V angleškem jeziku bo govoril Albert F. Coyle, urednik strokovnega glasila strojevodij in človek ki se je pričel zelo udeleževati v ameriškem delavskem gibanju. On bo govoril v prilog Sacco in Vanzettija katera čakata smrti — ali pa prostosti.

Iz tega je razvidno, da je namen shoda dvojen — v korist S.N.P.J. in ob enem bo slovensko delavstvo v Clevelandu zahtevalo osvoboditev dveh žrtev ameriškega kapitalizma in Palmer-Daughertyjevega terorizma. Dasi je med nami precej pionirjev S.N.P.J., ki so se od začetka borili in delali nesebično za organizacijo na katero smo lahko vsi ponosni, je kljub temu še posebnega pomena za naselbino, ako imamo priliko slišati iz ust enega najbolj učinkovitega boritelja kak pomen ima za nas SNPJ. poleg masla in kruha. Zavertnik ni vsaki mesec ali vsako leto v Clevelandu. Poslušati njegov govor je nekoliko večjega pomena kot pa poslušati kakega izurjenega političarja in zagovornika kapitalizma, in ob enem tudi prijetnejše.

Eden izmed največjih in mnogoštevilnih zločinov ameriške justice zadnjih let je gotovo usoda Sacco in Vanzettija. Najnovejša evidenca pokazuje, da sta bila namenoma "frejmana" po justičnem departmentu na uslugo ameriške reakcije in novoangleškega kapitalizma ter enostavno obsojena na smrt. Da še nista prišla pod kapitalistično giljotino, se je zahvaliti tistemu delu ameriškega in svetovnega delavstva, ki je dosedaj glasno in učinkovito protetsiral proti nameravanemu umoru teh dveh žrtev. Prihodnjih par mesecev, ki bodo tvorili najkritičnejšo dobo za obsojenca in za njuno obrambo, bo pokazala ali dosežeta prostost do katere sta več kot opravičena, ali pa — smrt. Kaj se zgodi je veliko ležeče na delavstvu: ako dvignemo mogočen protesten glas in ob enem zahtevamo njuno osvoboditev, potem se jih buržoazija ne bo upala umoriti. Kakor je pred časom časopisje poročalo, se enkrat v bližnji bodočnosti vrši svetovno zborovanje delavstva v mestu New York na katerem se bodo podvzeli koraki za doseg njune svobode. In da slovenski delavci v Clevelandu pokažemo delavsko solidarnost v

tem boju med pravico in krivico zberimo se v petek večer dne 7. januarja v S.N.D. tisoč in več po številu in stem pokažimo v dejstvu, da nismo brezbržni kadar se gre za krivično smrtno obsodbo dveh delavskih boriteljev. Naš mogočen klic, kakor tudi klic vsega delavstva naj bo: Sacco in Vanzetti nesmeta umreti!  
Odbor.

### SILVESTROVA ZABAVA ORGANIZACIJE ŠT. 20, J. S. Z.

CHICAGO, ILL. — Srbski sodrug, združeni v organizaciji št. 20 JSZ. na severni strani Chicaga prirede svojo zabavo v petek dne 31. decembra zvečer v svojih prostorih na 2250 Clyborun Ave. Vstopnina 25c. Program bo povsem odgovarjal prireditvi Silvestrovega večera. — Odbor.

### IGRALCEM, KI NASTOPIJO V DRAMI "TKALCI".

CHICAGO, ILL. — Režiser sporoča igralcem, ki nastopijo v drami "Tkalci", da se vrše vaje na sledeče dneve:

V ponedeljek 3. januarja, 1., 2. in 3. dejanje.

Četrtek 6. januarja, 4., 5. in 1. dejanje.

Ponedeljek 10. januarja, 2., 3. in 4. dejanje.

Četrtek 13. januarja, 5., 1. in 2. dejanje.

Prihajajte na vaje točno. Vsakdo naj se zaveda, da je neločljiv del celote. Od njega je odvisen uspeh igre, in z netočnostjo povzroči neuspeh. Ker želimo vsi uspeh, je potrebno, da sodelujemo vsi za uspeh celote.

Ali se je v vaši naselbini dogodilo kaj tekega, kar bi zanimalo širši krog čitateljev? Poročajte v Proletarca.

## SLAVNOST DVAJSETLETNICE DRUŠTVA

### "V BOJ", št. 53, S. N. P. J.

v nedeljo 9. januarja 1927  
ob 2:30 popoldne

v Slovenskem Delavskem  
Domu,

## CLEVELAND, (COLLINWOOD), O.

Obširen program. Govornika Jože Zavertnik in Matt Petrovich. Čitajte dopis o slavnosti društva "V BOJ", priobčen v tej številki.



## IZ UPRAVNIŠTVA.

Aktivnost Proletarčevih zastopnikov in sodrugov se je zadnje čase v resnici razveseljivo počivila. To je bilo razvidno iz seznama "Zastopniki na delu" v zadnji št. Proletarca. In naročniki tudi sami v večjem številu obnavljajo naročnino. Ako bodo poslali tekoči teden toliko naročnin kakor so jih zadnji, bo izkaz v prihodnji številki zopet nad 100 naročnin. Geslo vseh nas naj bo, v nobenem izkazu ne sme biti manj kot 100 naročnin. To se da doseči, samo več nas mora biti, ki to hočemo.

John Lamuth, Detroit, Mich., velik prijatelj Proletarca, piše: "Priloženo pošiljam dve celoletni naročnini ter nekaj listu v podporo. Obenem naročam štiri koledarje, katere bom razprodal med prijatelji." Pismo zaključuje: "Z željo, da bo imelo naše gibanje boljše bodočnost in Proletarec veliko novih naročnikov v letu 1927, ostajam, John Lamuth". Upamo, da to pismo ni zadnje, ampak da bo v bodočnosti pridobil Proletarcu še več novih naročnikov. Polje v Detroitu je zelo veliko.

Tony Stražišar, Windber, Pa., večletni zastopnik Proletarca, se je pretečeni teden zopet oglasil. Poslal je štiri naročnine in upa, da jih bo v kratkem dobil še več.

Tukaj pričbujemo izvleček iz pisma sodruga M. Arnolda, Herminie, Pa. Pismo je v resnici zanimivo, vredno, da se ga omeni. "Tu Vam pošiljam celoletno naročnino ter en dolar listu v podporo. Kajti Proletarca nikakor ne mislim pustiti. V socialističnem gibanju sem že od leta 1889 in od tedaj tudi član stranke. Do leta 1913 v Nemčiji in od tedaj naprej tukaj. Danes nisem sposoben več za nobeno delo; grem že v 71. leto ali kljub temu sem še vedno na fronti, in to ostanem dokler bom živel." Kdo bi ne občudoval sodruga, ki vztraja v boju za človeške pravice 30 let, in njegova visoka starost ga pri tem nič ne ovira.

M. Strojan, Valley Home, Calif., je večletni naročnik Proletarca. Ko je zadnji teden poslal naročilo za "Ameriški družinski koledar", je dostavil še tole: "Zelo mi je žal, da ne morem poslati nobene nove naročnine na Proletarca. Tukaj se nahajam že 17 let, toda do danes nisem srečal v tem kraju še nobenega Slovenca. Agitacija mi je torej onemogočena. V delavskem gibanju sem od 17. leta, in v njemu tudi ostanem, kajti socialistično gibanje je gibanje, s katerim mora biti vsak zaveden delavec.

Sodrug Rok Božičnik je večkrat zastopan v rubriki "Agitatorji na delu". V Nokomisu, Ill., je eden najbolj aktivnih zastopnikov Proletarca. Zadnji teden je poslal pet celoletnih naročnin. Po južnem Ill. bi rabili še več agitatorjev kakor je Rok Božičnik.

Naselbina St. Michael, Pa., je v Proletarcu zastopana zadnje čase precej pogosto, bodisi s poročili ali pa v rubriki poslanih naročnin. Vzrok temu je sodrug Pečarič. Zadnji teden nam je pisal: "Zopet pošiljam tri naročnine ter \$1.25 katere prispevam listu v podporo kot božično darilo. Agitacija v tej naselbini ni lahka, kar je znano tudi sodrugu Žagarju, ki se je nahajal pred nekaj meseci tukaj, a jaz kljub temu ne bom miroval poprej, da pridobim večino slovenskih delavcev za socialistično gibanje". Pismo zaključuje: "V letu 1927 želim Proletarcu najmanj 1000 novih naročnikov, in da bo to število lažje doseženo, se bom tudi jaz potrudil".

John Kobal se je zopet oglasil, toda ne samo oglasil, ampak je poslal tudi dve naročnini in nabral nekaj podpore Proletarcu. Poroča, da delavske razmere v naselbini niso baš sijajne. Res je, pravi, da so nam premogokopne družbe za nekaj časa zvišale plačo, ali nekatere so jo že tudi znižale nazaj; katere jo še niso, se čuje, da bodo to storile po Novem letu. Toraj to je prosperiteta za delavce. Sicer se nimamo priboževati, ker smo sami krivi.

Sodrug John Kosin, Girard, O., je poznan po svojih aktivnostih večini čitateljev Proletarca. Za božič je poslal upravništvu tole sporočilo: "Osobju pri Proletarcu voščim vesele božične praznike in uspešno Novo leto, kot tudi Proletarcu. Obenem pošiljam \$5 podpore listu kot božično darilo". To je dokaz, da sodrug Kosin na Proletarca ne pozabi niti v "bizi" božični sezoni.

Božično darilo Proletarcu sta poslali v vsoti \$5. tudi Misses Frances in Alice Artach iz North Chicaga. Spadati v mlajšo generacijo, ali socialistično gibanje njima ni tuje. Pomagati mu kjerkoli mogoče. Delo mladine v socialističnem gibanju za bodočnost delavstva veliko pomeni.

Za božična ter novoletna voščila, ki jih je prejelo upravništvo od sodrugov in prijateljev našega pokreta, se na tem mestu najiskrenejše zahvaljujemo. Tudi mi želimo vsem, da bi bilo leto 1927 uspešnejše kot je sedanje. Obenem želimo, da bi bilo prihodnje leto leto večjih socialističnih aktivnosti.

## CHICAGO, ILL.

program. Vstopnina v predprodaji 75c, kot običajno, pri vratih \$1. Ako vstopnice ne dobite pri tem ali onem članu našega kluba, oglasite se, ali pa pišite na urad Proletarca tajniku kluba Chas. Pogorelcu, ki vam pošlje vstopnic po predprodajni ceni kolikor jih želite. Naslov: Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St.

V petek 31. decembra ob 8. zvečer v dvorani SNPJ. Silvestrova zabava kluba št. 1 JSZ. Zanimiv polnočni



## SLOVENCİ V CHICAGU, KAM DNE 31. DECEMBRA?

CHICAGO, ILL. — Vsako leto ima klub št. 1 Silvestrovo zabavo, ki je posebnost v družabnem življenju čikaških Slovencev. Ta običaj ohrani naš klub tudi v tem letu. Njegova Silvestrova zabava prihodnji petek zvečer bo zanimiva ne le kot zabava, ampak posebno vsled svojega polnočnega programa. Na sporedu bodo prizori, ki jih aranžirajo Ivan Molek, Joško Oven in Louis Beniger, poleg tega pa nastopi tudi naš pevski zbor "Sava".

Pomnite, da je vstopnina pri vratih \$1, v predprodaji pa 75c. Da smo napravili to ceno, imamo vzroke. Ker ne želimo da bi vi plačali več kot 75c vstopnine, vam priporočamo, da si nabavite vstopnice v predprodaji, ali pa jih rezervirajte telefonično na naslov Chas. Pogorelec, 3639 W. 26th St. Telefon Rockwell 2864. — P. O.

## SODRUGOM IN SOMIŠLJENIKOM V SHEBOYGANU.

SHEBOYGAN, WIS. — Seje kluba št. 235 se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu ob 9. dopoldne v Jos. Fludernikovi dvorani. Sedaj, ko stopamo v novo leto, je dobro, da napravimo tudi mi nekaj resolucij. Ena npr. naj bo, da bomo prihajali redno na seje, in da bomo pridobili klubu kolikor največ mogoče novih članov.

Apeliram na vse člane, da se v tem času posebno potrudijo pridobiti somišljenike, da postanejo naši člani, kajti v praznikih prihajamo z njimi bolj v stike kot običajno.

Ni potrebno, da bi vi, ki želite postati naš član, morali biti povabljeni od tega ali onega posameznega sodruga. Pridite na našo sejo in se prijavite tajniku. On vas bo predlagal in tako postanete član organizacije, v kateri je vaše pravo mesto.

Naš klub ima svojo knjižnico, iz katere razposoja knjige. Izposodite si jih.

Vsem sodrugom in somišljenikom voščim srečno novo leto. — Jos. Kraiz, tajnik.

## VOŠČILO IN DRUGO IZ POWER POINTA.

POWER POINT, O. — Leto dni je preteklo, od kar se nisem oglasil v javnosti. Leto sicer ni tako dolgo, a 365 dni je vendarle leto dni in marsikakšna sprememba je mogoča v tem času.

V enem letu se stvari predrugačijo, pa čeprav izgledajo navidezno vedno enake. Tudi pri nas izgleda vse enako, dasi ni vse tako kakor pred letom.

N. pr., nekaj naših naprednjakov je zmetalo puške v stran ter se podali med vpokojence. Pustili so nas na cedilu in se skrivajo v pihlerjevih kevdrih, drugi pa se muzajo okrog rdečih steklenic in pravijo, "al' smo rdeč'!"

Eni kolnejo farje, drugi jih hvalijo, češ, vera mora biti, in vsi zavživajo pijačo, ki jo mora uživati tudi mašnik, neglede kako slab želodec ima.

Pogovarjajo se o delavskih razmerah. A se delo dobi? Ali se ne dobi? Ti, daj no, prinesi ga še en "badel" — kolik' pa košta — dolar?"

Tako se pogovarjamo do zgodnje jutranje ure. Potem spimo, delamo, in vse se prične zopet od kraja.

Kaj boste tam v Chicagu, ko ne veste drugega kakor drukati Proletarca in Prosveto! Pri nas smo tiči, kajti tu takoj izprevidimo kaj je kje napačno in se hitro otresemo slabega ter se oprimemo dobrega in "tekočega".

To se tiče kogar se tiče. Je pa nekaj tudi tako revnih v naši armadi, ki so finančno zelo prizadeti, toda ohijski premogarji zdaj dobro delajo. Naj k temu še dodam, da je možno da bo tukajšnja naselbina lahko kmalu na prvi stopnji napredka.

Kar se tiče tukajšnjega kluba št. 9 JSZ., ne bo preveč hvale. V članstvu je nazadoval, gmotno pa nekoliko napredoval, ker je priredil zabavo. Upam, da bo od sedaj čez leto dni boljši — rezultat.

V klubov odbor so bili za l. 1927 izvoljeni:

Jacob Bergant, tajnik; Carol Bogataj, zapisnikar; J. Bergant, organizator; Frances in Mary Bergant, nadzornici.

Klub zboruje vsako prvo soboto v mesecu ob 7:30 zvečer v prostorih Carl Bogataja.

Vam, prijatelji, kateri ste za napredek delavstva,

# VZHODNI OHIO

V soboto 1. januarja 1927 konferenca klubov JSZ. in društev Izobraževalne akcije JSZ. Vršni se v Bridgeportu (Boydsvillu) v slovenski dvorani. Društva in klubi v vzhodnem Ohiju in W. Virginiji so vabljeni, da pošljejo na ta zbor svoje zastopnike. Pričetek konference ob 10. dopoldne. Ob 2. popoldne shod. Govornik Frank Zaitz in drugi.

# CLEVELAND, O.

Klub št. 27 JSZ. sklicuje s sodelovanjem društev SNPJ. velik shod, ki se bo vršil v petek dne 7. januarja ob 7:30 zvečer v Slov. nar. domu. Govorniki, Jože Zaverčnik, A. F. Coyle in drugi. Tema prvega: S. N. P. J. in delavsko gibanje. Tema drugega: Akcija za osvoboditev Sacco in Vanzettija.



pa velja sledeče vabilo: Pridružite se našemu klubu. Delujte z nami za skupno stvar, ker veste vi kot mi, da edino v organizaciji je moč. Plačo, ki ti jo dajo, zaslužiš, in ne samo enkrat. Dajo ti samo nekaj od nje — drugo je profit za druge.

Čemu ne bi tudi ti pristopil in delal z armado, katere cilj je izvojevati družabno uredbo, ki bo pravična za vse ljudi? — *J. Bergant.*

## Listnica uredništva.

V tej številki je priobčena igra "Novoletna resolucija", ki je zelo prikladna za vprizoritev na Silvestrov večer. Tajnikom klubov in društev ter drugim priporočamo; da to številko shranijo in igro vporabijo na Silvestrov večer drugo leto.

Sotrudnikom sporočamo, da je vzrok nepriobčitve nekaterih njihovih spisov in dopisov pomankanje prostora. Vse bo priobčeno v prihodnji izdaji.

## Naročnikom Koledarja.

Ameriški Družinski Koledar l. 1927 bi dobili vsi ki so ga naročili še pred božičem, da ni književnica prezaposljena in dela ni mogla izvršiti ob času. Prosimo vse, da to vpoštevajo, kajti tej nepriliki se nam ni bilo mogoče izogniti.

### Listu v podporo.

*Chicago, Ill.:* Donald J. Lotrich \$2.40; Mike Svigel \$1; po 50c: Frances S. Tauchar, Louis Žele, Frank Zaitz, Albina Logar, Chas. Pogorelec; po 25c: Fr. Benčina, Peter Marasovich, M. Jerina, J. Kaušek, neimenovan; Vinko Ločniškar nabral na koncertu pev. zbornice "Sava" \$1. Skupaj \$8.15.

*Milwaukee, Wis.:* Leonard Alpner \$1; Pauline Vogrich \$1, skupaj \$2.

*Herminie, Pa.:* Klub št. 69 J. S. Z. \$2, Ant. Zornik \$1, skupaj \$3.

*Power Point, O.:* Jacob Tauchar 50c.

*Cleveland, O.:* Lawrence Gorjup 50c.

*Boone, Colo.:* Mike Pogorelec 50c.

*Chicago, Ill.:* G. Zupančič 25c. Skupaj \$14.90.

### Za povečanje lista.

*Pittsburgh, Pa.:* Klub št. 131 J. S. Z. \$5.

*Point Marion, Pa.:* Po \$1: Ant. Jarjovec, Ant. Kolenc, Jacob Oblak, Tony Zupančič; po 50c: Marija Kos, Frank Bondečič; Ivana Pečjak 55c, (poslal T. Zupančič) skupaj \$5.55.

*West Mineral, Kans.:* po 25c: John Marolt, Vinc. Zalokar, Martin Bambič, Fr. Karora, (poslal J. Marolt) skupaj \$1.

*West Allis, Wis.:* Joseph Badelj \$2.

*Greensboro, Pa.:* Ivana Pečjak \$1; po 50c: Gašper Vidrič, Joseph Celenšek, (poslal A. Maslo), skupaj \$2. Skupaj v tem izkazu \$30.45, zadnji izkaz \$658.28, skupaj \$688.73.

Oglašajte priredbe vaših organizacij v Proletarcu. S tem gmotno pomagajte listu in ob enem je to tudi indirektna agitacija zanj.

## ✠ VŠČIPCI. ✠

### PITTSBURGH IN TRUGER.

V pittsburški naselbini se je organiziral poseben pomožni odbor, ki je nabral za poplavljenca v Sloveniji do pred več kot tednom dni \$533.70. Ako bi v Pittsburghu jokali kot joka v Clevelandu Truger, ne bi bilo nobene pomožne akcije in bi rekli: mi ne moremo dati. Namesto, da bi se pritoževali nad "neusmiljeno" Chicago, vam pravim: Pojdite in storite tudi v Clevelandu tako kakor smo v Pittsburghu. — *Pittsburška cekarca.*

### GALERIJA SLOVENSКИH DUHOVNOV.

Prvi, ki je najhujše občutil frančiškansko pest, je bil pokojni Rev. Sojar. Drugi bi jo občutil Rev. Smolej, bivši dopisovalec necerkvenih listov, a se je izpovedal in postal sotrudnik frančiškanske "Ave Maria". Pittsburški fajmošter je bil zelo karan in obsut z grožnjami, ker je tajno dopisoval v "Glas Naroda" in poleg njega nekaj drugih "posvetnih" duhovnov. Tudi ta se je nekako sprijaznil s frančiškani za nekaj časa. Rev. Plevnik v Jolietu ima Rev. Zakrajška približno toliko rad kakor pravoverni Turek krščanskega gjavra. Tudi lažnjivi kljukec Černe v Sheboyganu je imel nekaj groženj, pa se je ves udal in danes je žoga, ki jo rabi "frančiškanski" uredniški štab za trošenje laži. Ali tudi med frančiškani samimi ni sloge. Rev. Hugo Bren je bil "po pater Zakrajšku izpodrjen" (besedilo govornice v Štefanovi fari) in je moral nazaj na Brezje. Pojavil se je posvetni svečenik Rev. Trunk, ki so ga poslali prav gori v leadvillske hribe. Otvoril je v frančiškanskem "dnevniku" kolono "Pisano polje" in oral po njemu s peresom. Sedaj že dalj časa ne orje. Familija duhovnih sobratov se je zopet tepla ter si razpraskala obraze. — *RK.*

### LOJZE PRIDE NA SHOD.

Po Sentclairski ulici govore, da pride Lojze Pirc v petek dne 7. januarja na shod v Narodni dom, kjer

## ANTON ZORNIK HERMINIE, PA.

Trgovina z mešanim blagom.  
Peči in pralni stroji naša posebnost.  
Tel. Irwin 2102—R 2.

### Pristopajte k SLOVENSKI NARODNI PODPORNIM JEDNOTAM. Naročite si dnevnik "PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.  
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:  
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

## DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.  
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.  
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213  
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 6 do 8 zvečer.



bo govoril Jože Zavertnik, da mu osebno vošči srečno in veselo novo leto. Bo interesantno. Čestitam Ti, Jože! — *Janko Sitnež.*

**"LOKALNI PATRIOTIZEM".**

Lokalni patriotizem je, če kak Clevelandčan zapiše v "E." ali v "A. D.", da Čikago sovraži vse kar prihaja iz Clevelanda. Bil sem dolgo v Chicagu in nisem nikdar čul kakega zabavljanja proti Clevelandu, kakor ga čujem tukaj proti "Čikagi". Chicago je pokazala več volje sodelovati s clevelandsko naselbino, kakor pa Cleveland sodelovati s Chicago. — *Pik.*

**PREVEČ "ENAKOPRAVNOSTI".**

Precej nas je takih, ki smo mnenja, da se Proletarec preveč peča z "Enakopravnostjo" in njenimi "priporočili". Pustite jo, naj priporoča kogar hoče. — *Jerry Pengov.*

**KJE SI BIL, O NAROD!**

SNPJ. je v Chicagu aranžirala razstavo del slovenskega umetnika H. G. Peruška, Ribničana po rodu. Je skromen, dober človek, in bi razdal, če bi kaj imel. A je tudi priznan umetnik. Razstavil je svoja dela med rojaki ker so ga silili rojaki, da naj to stori. "Imam rad naše ljudi . . ." Pa jim je dal priliko videti "packarije". Vprašali so ga, če kakšno sliko pro-

da. Malo se je nasmehnil in dejal, da ni materijalist. Res ni. Silili so in je rekel: Dobro, če kdo vpraša, cene vsem slikam so tukaj 50% nižje kot bi jih dal drugje. Trinajst oseb je kupilo okrog 17 slik, in med temi trinajstimi ni niti enega izmed onih ki se tako radi trkajo kako so narodni. Med poslednjimi jih je nekaj ki so vredni dvajset tisočakov in več, in so najbolj narodni kadar lajajo proti socialistom, a ne bi dali niti centa za umetnost in "narod". Ne razumejo ne umetnosti ne naroda, imajo prazne glave v katerih rožlja zvok dolarjev — drugega pa prav nič. Bog nas reši takih "svobodomislecev", "narodnjakov" in bogatašev! — *P. P.*

**NELOJALNI ČLANI.**

V SNPJ. je mnogo članov, ki jo sovražijo bolj kakor katerokoli drugo organizacijo na svetu. Zato rujejo v nji, da ji izpodkopljejo temelje. Nobena organizacija ni poleg dobrih tudi brez takih članov, ki imajo duše judežev. Tudi pobožnjaška KSKJ. jih ima — celo med duhovniki. In ima jih marsikakšen socialistični klub.

**H. B. Z. ZA POPLAVLJENJE.**

HBZ. je dala iz svoje blagajne za poplavljenca \$5000, v svojih odsjekih pa je nabrala približno toliko, skupaj deset tisoč. Komunisti so ji od kraja nasprotovali in sabotirali akcijo gl. odbora v društvih. Pred

**VICTOR NAVINSHEK**

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepib svilenih za stav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali amerikalanskih, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

**Zmerne cene in točna postrežba.**

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav. Za obilna naročila se topla priporočam.

**Frank Mivšek** COAL, COKE AND WOOD. GRAVEL.  
Waukegan, Ill. Phone 2726

**6% IN VARNO 6% IN VARNO**

Zlati bondi na prvo vknjižbo za imenitnem prostoru ležečo lastnino, na prodaj pri nas

**MILLARD STATE BANK**

3643-3645 WEST 26th STREET  
At Millard Avenue  
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe, največje na zapadni strani mesta.

**BANČNE URE:**

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;  
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;  
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

**BARETINCIC & HAKY**

**POGREBNI ZAVOD**

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

**CAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA**

L. CAP, lastnik

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Phone Crawford 1382

Pristna in okusna domača jedila.

Cene zmjerne.

Postrežba točna.



več tedni pa so sami izdali apel na društva, naj naj ne pošiljajo prispevkov, nabranih v društvi, glavnemu uradu, ampak takozvani International Workers Aid, ki je komunistična organizacija. Glavni odbor HBZ. svari svoje članstvo, naj se na ta "manever" ne ozira, kajti denar, poslan za jugoslovanske poplavljenke na omenjeno organizacijo, se bo zmanjšal po starem "komunističnem" običaju najmanj za 50%, predno bo odposlan poplavljenecem. — *Pittsburška cekarca.*

#### "DOLI S ŠTUDENTI!"

Na clevelandski konvenciji l. 1921 se je prvič spustilo lahko pšico proti študentom. Potem, ko so jo študentje vrnili, so jih spustili proti njim ostreje in mnogo. V Waukeganu tudi niso bili prijazni z njimi. V Prosveti so nekateri dopisniki trdili, da vsi ki hodijo ali so hodili v Ameriki v višje šole, obrnejo delavcem hrbet. Čitam članke Antona Gardena. On je bivši dijak. Ostal je lojalna naši stvari in ji lahko pomaga več, ker je študiral. Večkrat berem o Antonu Slabetu. Tudi on je študiral. In je na naši strani. In so tudi drugi. Ne smemo soditi vseh po enem merilu. — *Langerhole, Westnewton.*

#### NOVOLETNO VOŠČILO.

Vsem vščipalcem ter tistim ki so vščipani, srečno in veselo novo leto! Želim, da bi ta kolona služila v prihodnjem letu bolj smehu kakor jezi, in da bi nudila še več snovi za razmišljanje kakor sedaj. Sežem vam vsem v roko, in še enkrat — srečno novo leto! — *Urednik "Vščipev".*

#### SPORČILO NOVEGA LETA.



"Tu sem, pred vami, cenjena družba, vaš mladi tovariš skozi prihodnjih 365 dni. Bodite veseli, ohranite si dobro razpoloženje, in ne obdajajte se s spomini. Kadarkoli vas bo nadlegoval slab tek, n e p r e b a v a, glavobol, zaprtje in podobni želodčni neredi, vzemite Trinerjevo grenko vino"

Vsako je zadovoljen s tem zdravilom. "Fort Wayne, Ind., dne 12. dec. 1926. Trinerjevo grenko vino je zelo dobro zdravilno sredstvo, ki sem ga vsem priporočila. Mrs. Caroline Mahr." 1 steklenica \$1.25, vzorčne steklenice pošljemo proti prejemu 15c, ako pišete na Joseph Triner Company, 1333 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. Dva sezonska migljaja: Trinerjevi Cold Tablets so zelo učinkoviti in Trinerjev Liniment je izboren proti ozeblinam. Če vaš lekarnar teh zdravil nima, pišite na gornji naslov.

— On — Tvojega imena se ne morem naučiti izgovarjati.

— Ona — Zakaj ga ne spremeniš?

# RAZLOGI

## ZAKAJ BI MORALI POSLOVATI Z NAMI!

Kapital \$1,600,000.00, rezerva \$400,000.00

Imovina \$19,000,000.00

Smo član Federalne Rezerve Banke katere aktiva znaša \$717,423,000.00

Smo pod nadzorstvom državnih organov

Smo pod nadzorstvom Chicago Clearing House

Poštni hranilni oddelek vlaga denar pri nas

Okraj Cook ima vloženi denar pri nas

Naša Banka je poznana tukaj in onkraj morja

Radi teh razlogov zasluži naša banka vašo naklonjenost, brez razlike kje stanujete. V vaš prid je, da pričnete pri nas s hranilnim ali čekovnim vlaganjem; da kupite hipoteke (mortgage) ali bonde; da pošiljate denar v stari kraj; da kupite parobrodne listke, ali se poslužite tega zavoda v kateremkoli drugem bančnem poslu.

Drago nam bo, ako stopite z nami v trgovske zveze.

Največja slovanska banka, zgrajena na principu opreznega in iskrenega bankirstva.

## KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO, ILL.



Največja slovanska banka v Ameriki.

**Kupujte pri nas hipotečne bonde, kateri vam bodo prinašali visoke obresti**